

Varsinais-Suomen kuntien ilmasto- ja kiertotaloustoimenpiteitä 2022

Lisää maakunnan hyviä käytäntöjä löydät

[vaikuttavien ratkaisujen tietopankista - Kestävyysloikka.fi](https://kestavyysloikka.fi)

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute

Esityksen sisältö

- Esitys sisältää erilaisia ilmasto- ja kiertotaloustoimia, joita kerättiin kunnista keväällä 2023.
- Kuntia pyydettiin ilmoittamaan kunnissa vuonna 2022 tehdyt top 3 ilmastotoimenpiteet. Tänä vuonna keräsimme tietoja myös kunnissa tehdyistä kiertotaloustoimista.
- Esitys ei välttämättä sisällä kaikkien kuntien toimenpiteitä.
- Toimet ovat enimmäkseen konkreettisia toimenpiteitä vuodelta 2022, mutta ne voivat olla myös toimintamalleja, aiemmin tehtyjä tai vasta suunnitteilla olevia.
- Joissain kunnissa ei voitu resurssihaasteiden takia tehdä ollenkaan ilmasto- ja/tai kiertotaloustoimia vuonna 2022.
- Dioilla esiintyvät Hinku-, Fisu- ja Circwaste-edelläkävijöiden verkostojen logot kuvaavat kunnan kuulumista kyseisiin verkostoihin.
- Tiedot perustuvat kuntien ja aluekoordinaattoreiden omiin ilmoituksiin. Suomen ympäristökeskus ei vastaa tietojen oikeellisuudesta.

Aura

Energia/valaistus

- Katuvalojen vaihtaminen älykkäiksi LED-valoiksi, 2023.
 - Suunnittelu, kilpailutus ja toteutus 2023.

Toimintamalli

- Energiansäästöohjelma, 2022
 - Kunnassa käsiteltiin ja otettiin käyttöön energiansäästöohjelma syksyllä 2022. Ohjelman tavoitteena on saada säästöä sähkö ja lämmitys kuluissa.
- Energiatehokkuussopimus KETS, 2021
 - Liityttiin energiatehokkuussopimukseen ja tavoitellaan vuosittaista energia säästöä. Energiakuluja seurataan vuosittain.
- Ilmasto-ohjelma 2030, 2023
 - Tehdään ilmasto-ohjelmaa, valmistuu kesällä 2023.

Kemiönsaari

Metsät

- Kemiönsaari kielsi avohakkuut ja suojeli kolmanneksen metsistään
 - [Lue lisää: Kemiönsaarelta iso päätös luonnonsuojelun eteen: Suojelee 30 prosenttia metsistä ja luopuu avohakkuista \(iltalehti.fi\)](#)

Kaarina

Maankäyttö, viheralueet

- [Kaarinan uusi Viherpalveluohjelma 2023-2032 on valmistunut \(kaarina.fi\)](https://www.kaarina.fi)

Laitila

Energia/valaistus

- Katuvalaisimet ledeiksi
 - Melkein kaikki Laitilan kaupungin katuvalaisimet on vaihdettu ledeiksi. Vaikka sähkön hinta on noussut moninkertaiseksi, kustannukset ovat pysyneet samana.

Toimintamalli

- Arjen energiansäästötoimet kouluissa
 - Energiakriisin takia kouluissa kiinnitettiin huomiota energiansäästöön ja mahdollisten sähkökatkojen takia harjoiteltiin toimimista tilanteessa. Säästötoimet ovat jääneet käytäntöön.
- Ilmastohankkeisiin panostaminen
 - Useampi hanke, joissa käsitellään ilmastoasioita

Lieto

Energiatehokkuus

- Lemmikkirookia valmistava Premium Pet Food panostaa tuotantonsa energiatehokkuuteen
 - Yritys käyttää valmistusprosesseissaan sekä uusiutuvaa energiaa että lämmön talteenottoa, jota hyödynnetään lämpöpumpun kautta esimerkiksi pesuvesien lämmityksessä, kuivausprosesseissa, tilojen lämmityksessä ja lastausalueiden sulana pitämisessä. Liedossa sijaitsevan tehtaan katolle on asennettu lisäksi 720 aurinkopaneelia, joiden myötä kaikki tehtaan käyttämä sähkö on 100 % uusiutuvaa.
- Action Lähetit hoitaa kuljetukset sähköautoilla
 - Kuriiritoimintaan erikoistunut lietolainen Action Lähetit on käyttänyt vuoden 2021 alusta jakelussaan sähköpakettiautoja, jotka latautuvat toimitilojen katolle asennettujen aurinkopaneelien tuottamalla sähköllä. Lähipäästöttömästi on kuljetettu jo lähes 100 000 lähetystä ja yritys aikoo yhä lisätä sähköpakettiautojen määrää.

Loimaa 1/2

Energia/valaistus

- Energiatehokkaampi valaistus
 - Eteläisen kuntoradan ja Kertunmäen kuntoradan valaistuksen muutos perinteisistä valaisimista led-valoiksi.

Infrarakentaminen

- Ympäristöystävällistä paikkausmassaa
 - Käytämme enenevässä määrin ympäristöystävällistä paikkausmassaa katujen kunnostukseen

Kemikaalit

- Kohti kemikaalitonta siivousta
 - Puistometsän päiväkotiiin otettiin käyttöön otsonoitu vesi, kemikaalien käyttö väheni 90 % ko. kiinteistössä. Ikäihmisten tehostettuun palveluasumisyksikköön otettiin osittain käyttöön otsonoituvesi, kemikaalien käyttö väheni n. 30 % ko. kiinteistössä.

Loimaa 2/2

Kierrätys

- Käytöstä poistetun kaluston kierrätys
 - Käytöstä poistettua kalustoa kierrätettiin myymällä Kiertonetissä 195 erilaista konetta ja laitetta.

Kiertotalous

- Lihatuotannon sivuvirrat: Dagsmark Petfood hyödyntää tuotannossaan sivuvirtoja
 - Yritys on rakentanut ympäristöjärjestelmänsä Ekokompassi -standardin mukaiseksi. Dagsmark kehittää toimintaansa laskemalla hiilijalanjäljen vuosittain, hyödyntää lihateollisuuden sivuvirtoja sekä käyttää esimerkiksi Itämeren silakkaa, mikä vähentää Itämeren rehevöitymistä.

Ruoka

- Kestävät ruokapalvelut
 - Hävikkiruokaa jaetaan enenevässä määrin yhdistyksille, seuroille ja työttömille. Hävikkiruoan määrää on saatu reseptiikan tarkennuksilla vähennettyä.

Rakennukset

- Kiinteistöjen purkamiset
 - Kiinteistöjen purkamisia suoritetaan vuosittain.

Mynämäki

Energia / Valaistus

- LED valaistus
 - Vaihdettu LED valoja katuvaloihin, sekä kiinteistöihin. Lisäksi hankittiin uusi katuvalojen ohjausjärjestelmä, sekä katuvalojen päälläolon aikaa vähennettiin 1h / vrk

Rakennukset

- Laurin alakoulun saneeraus
 - Kyseessä on vuonna 50 rakennettu kiinteistö, johon on tehty täysi remontti. Mm. ikkunat uusittu, lämmitys ja ilmastointi uusittu, lisätty lämmöneristeitä, rungon tiivistystä parannettu, rakennettu uusi energiatehokas keskuskeittiö
- Mietoisten paloaseman lämmityksen uusiminen
 - Vaihdettiin lämmitysjärjestelmäksi vesi-ilmalämpöpumppu

Naantali 1/3

Luonto

- Naantalin kaupungin pohjoisosissa sijaitsevien merialueiden päästölähteitä kartoitettiin laajasti nk. Coastrider-menetelmällä.
 - Tutkimustietojen perusteella voidaan jatkossa kohdentaa meren tilaa parantavia hankkeita kustannustehokkaasti paikkoihin, joissa niistä on suurin hyöty. Nämä nk. hot spot -alueet ovat myös merkittäviä kasvihuonekaasujen päästölähteitä. [Lisätietoa Saaristomeren suojelusta \(naantali.fi\)](#) ja [Coastrider-pilottikartoituksen raportti \(naantali.fi\)](#).

Määkäyttö/kaavoitus

- Asuntomessualueen kaavoitus jätti tilaa luonnolle ja hulevesille
 - Naantalin kesän 2022 asuntomessualueella luontoarvot ohjasivat alueen suunnittelua. Kallioiseen metsään rakentuneet talot mukautuvat maisemaan, pihoihin ja niiden väliin jätettiin paljon puita ja talojen pihat on päällystetty metsäkuntalla. Suunnittelua, kaavoitusta ja toteutusta on ohjannut Naantalin kaupungin visio ja kaava, ja siinä on kiinnitetty poikkeuksellisen paljon huomiota metsäluonnon mahdollisimman vähäiseen muokkaamiseen. [Lue lisää Naantalin asuntomessujen luontotoimista \(uusiuutiset.fi\)](#).

Naantali 2/3

Toimintamalli

- Kaupunki laati ilmastotiekartan.
 - Ilmastotiekartalla päivitettiin Naantalin kaupungin ympäristöohjelmassa 2020-2024 päätettyjen strategisten tavoitteiden mukaisia toimenpiteitä. Kaupungin Hinku-työryhmä aloitti myös toimintansa vuonna 2022. [Lue lisää Naantalin ilmastotiekartasta \(naantali.fi\)](https://naantali.fi).
 - Kaupungin ympäristöohjelma vuosille 2020-2024 on strategisilta tavoitteiltaan kunnianhimoinen. Ilmastotyö on siinä vahvasti mukana. Kaupunki on panostanut vuosina 2022 ja 2023 merkittävästi myös Saaristomeren tilan parantamiseen tähtääviin konkreettisiin toimiin. [Vuoden 2022 Itämeri-toimenpiteistä voi lukea kaupunginhallituksen pöytäkirjasta \(aleksis.naantali.fi\)](https://aleksis.naantali.fi). Vuoden 2022 ympäristöohjelman toteuma on luettavissa kaupungin ympäristö- ja rakennuslautakunnan huhtikuun kokouksen asialistalta.
- Liittyminen Hinkuun ja Kuntien energiatehokkuussopimukseen (KETS)
 - Naantalin kaupunki liittyi vuoden 2021 ja 2022 vaihteessa Hinku-verkostoon. Liittyminen Ketsiin on kirjattu myös kaupungin ympäristöohjelman 2020-2024 yhdeksi kärkitoimenpiteeksi. [Lue lisää Naantalin ympäristöohjelmasta \(aleksis.naantali.fi\)](https://aleksis.naantali.fi).

Naantali 3/3

Liikenne

- Yritysesimerkki: Ahola Transport panostaa kuljetusalan sähköistymiseen
 - Maantiekuljetuksia tekevä Ahola Transport on vähentänyt päästöjään vuodesta 2005 vuoteen 2019 62,5 % digitalisaation, korkean käyttöasteen, henkilöstön osaamisen sekä moderniin kaluston avulla. Yritys panostaa kalustonsa sähköistämiseen sekä raskaan liikenteen latausinfraan rakentamiseen.
 - Alkuvuodesta 2023 Ahola Transport suoritti ensimmäisen Suomen rajan ylittävän sähkökuorma-autokuljetuksen (aholatransport.com)
 - Tulossa: Ahola Transport ostaa Naantalin kaupungilta alueen, jolle yhtiö aikoo sijoittaa kaikille avoimen raskaan liikenteen sähköisen kuljetuskaluston latauksen, säilytyksen ja ylläpidon mahdollistavan kokonaisuuden (ts.fi).
- **Tulossa: Energia/vety**
 - Merivesi- ja hukkalämpöpumppu
 - Viivästynyt, arvio valmistumisesta: vuoden 2023 loppuun mennessä
 - Vety- ja ammoniakkitehdas
 - Lue lisää: Green North Energy teki vihreälle vetyhankkeelleen tonttivarauksen Naantalissa (yritma.fi).

Paimio

Liikkuminen

- Sähköisten kulkupelien esiinmarssi
 - Työsuhdepolkupyörä: Kaupunginvaltuusto päätti että Paimion kaupunki ottaa käyttöön työsuhdepyöräedun, joka herätti työntekijöiden parissa paljon kiinnostusta. Edunperiaatteiden valmistelu on vielä kesken.
 - Sähköpakettiauto pilotti: Kaupungin viheryksikön käyttöön hankittiin leasing sähköpakettiauto. Autosta on todella hyvät kokemukset ja pelkissä polttoainekustannuksissa tuli meille säästöä dieseliin verrattuna noin 6000 € vuodessa.

Toimintamalli

- Elinkeinotoimi tarttuu kiertotalouteen
 - [Paimio vetää kiertotalousteemaverkostohanketta ja julkaisee sen puitteissa blogia \(paimio.fi\).](#)
- Ilmasto- ja ympäristöohjelman päivitys
 - Saatiin asetettua tavoitteita ja herätettyä paljon keskustelua niin asukkaissakin kuin päättäjissäänkin.
- KETS allekirjoittaminen
 - Liityttiin Kuntien energiatehokkuussopimukseen.

Salo 1/2

Energia

- Salo Korvenmäen ekovoimalaitos aloitti toimintansa keväällä 2021
 - Salossa sijaitseva Korvenmäen ekovoimalaitos aloitti toimintansa keväällä 2021. Energiayhtiö Lounavoiman omistavat Lounais-Suomen Jätehuolto (LSJH) Oy ja Salon Kaukolämpö Oy, joka on Salon kaupungin omistama osakeyhtiö. Laitos hyödyntää ekovoimalaitoksessaan LSJH:n keräämää kierrätyskelvotonta yhdyskuntajätettä energiaksi turvallisesti ja ympäristöystävällisesti. Toiminta vähentää energiantuotannon ja jätteenkuljetusten kasvihuonepäästöjä. Laitos tuottaa sekä kaukolämpöä että sähköä ja korvaa perusenergian tuotannossa fossiilisia polttoaineita ja turvetta, mikä tekee energiasta aiempaa ympäristöystävällisempää. Korvenmäen ekovoimalaitoksen yhteydessä sijaitsee myös vierailukeskus Hehku, jossa järjestetään räätälöityä jätehuoltoaiheista koulutusta sekä ympäristöneuvontaa erilaisille ryhmille. Voit lukea lisää ekovoimalaitoksesta [Lue lisää Salo ekovoimalaitoksesta Lounavoiman verkkosivuilta \(lounavoima.fi\)](http://lounavoima.fi).
[Lue lisää Salo ekovoimalaitoksesta Lounais-Suomen jätehuollon verkkosivuilta \(lsjh.fi\)](http://lsjh.fi).

Ruoka

- Kestävä ruokailu
 - Ruokahävikkiä on vähennetty seuraamalla toimipistekohtaisesti ruoan menekkiä ja sopeuttamalla tuotantoa sen mukaisesti. Jokaisella kaupungin tuottamalla aterialla on mahdollisuus valita kasvisruokavaihtoehto ja luomuruokaa tarjotaan mahdollisuuksien mukaan.

Salo 2/2

Liikkuminen

- Maksuton julkinen liikenne kokeilujaksoilla, 2022 ja 2023
 - Salon sisäisessä Paikku-joukkoliikenteessä toteutetaan maksuttomia kokeilujaksoja. Paikallisliikenne oli maksutonta koko heinäkuun ajan 2022. Kokeilu nosti paikallisliikenteen käyttäjämäärän 9000:sta lähes 40 000:een. Kokeilua toteutettiin myös hiihtolomaviikon 2023 ajan ja sitä jatketaan kesällä 2023. Myös lippujen hintoja on alennettu loma-aikojen ulkopuolella kokeilujakson ajaksi paikallisliikenteen keskipäivän vuoroissa. [Lue lisää Salon Paikku-joukkoliikenteestä \(salonpaikku.fi\)](https://salonpaikku.fi).

Toimintamalli

- Energiatehokkuuden parantaminen 2016 - 2025
 - Salo on mukana KETS-energiatehokkuussopimuksessa. Sopimuksen myötä kokonaisenergiankulutusta sitoudutaan vähentämään 7,5 % vuoden 2016 tasosta vuoteen 2025 mennessä. Toimenpiteitä tehdään muun muassa lämmitystapamuutoksin vaihtamalla öljylämmitystä maalämpöön sekä lisäämällä aurinkopaneeleita. Vuonna 2022 öljynkäyttö oli vähentynyt vuoden 2016 tasoon nähden 45 %. Salon kaupungin hankkima sähköenergia on hiilidioksidivapaata ja siitä vähintään 50% on tuotettu uusiutuvalla energialla.

Somero

Energia

- Aurinkopaneelien yhteishankinta kotitalouksille (2018-19)

Turku 1/4

Toimintamalli

- Ilmastobudjetointi
 - Ilmastobudjetointia toteutettiin osana vuoden 2022 talousarvion toimeenpanoa sekä valmisteltiin EU:n Vihreän rahoituksen taksonomiaan tukeutuen osaksi konsernin vuoden 2023 talousarviokokonaisuutta ja taloussuunnitelmaa 2024-2026. Konsernin investoinneista 90% tarkasteltiin taksonomiaa vasten ja ilmastovaikutteisten investointien kokonaisuudeksi ts-kaudella muodostui 1,235 miljardia euroa. Kehitystyötä toteutetaan osana YM:n Kuntien ilmastoratkaisut -ohjelman osarahoittamaa VÄKI-hanketta ja tuetaan Fisu-verkoston REIJO-hankkeella.
- Ilmastosuunnitelman 2029 arviointi ja päivitys
 - Ilmastosuunnitelma arvioitiin (2021-2022) laajassa yhteistyössä ja päivitettiin kaupunginvaltuuston päätöksellä (kv 16.5.2023 § 103). Päivityksessä tiukennettiin päästövähennystavoitteita vuosille 2025 (-75 % 1990 tasosta, scope2) ja 2029 (hiilineutraalius, -90% vuoden 1990 tasosta, scope2) sekä luotiin kehityspolku vahvistuvaan ilmastoposiitiivisuuteen kohti vuotta 2035.

Turku 2/4

Toimintamalli/kaavoitus

- Ohje asemakaavoituksen ilmastovaikutusten arvioimiseksi
 - Suositus asemakaavojen ilmastovaikutusten arvioimisesta ja ilmastokestävyyden ennakoimisesta laadittiin sisäiseksi ohjeeksi Turun kaavoituksessa, tavoitteena yhtenäisten menettelyjen määrittäminen sovellettaviksi kaikissa asemakaavaprosesseissa. Ohjetta tehtäessä on tavoiteltu myös sitä, että ilmastovaikutusten arvioiminen nivoutuisi luontevasti asemakaavoituksen työvaiheisiin ja että arvioiminen olisi työteknisesti realistista. Ohjeen ensisijainen kohderyhmä on Turun kaavoittajat, mutta se on julkinen ja muidenkin aihepiiristä kiinnostuneiden käytettävissä. [Lue lisää: Yhteenvetotaulukko ja ohje Varsinais-Suomen asemakaavojen ilmastovaikutusten arvioimiseen \(ely-keskus.fi\).](#)

Kiertotalous

- Kiertotalouden vahvistaminen kaupunkistrategiassa
 - Uuteen kaupunkistrategiaan (kv 14.2.2022) valmisteltiin Ilmasto-, kiertotalous- ja luontotavoitteet yhdistävä Luontokaupunki-kokonaisuus. Resurssiviisaan kiertotalouden tiekartta (kh 22.11.2021) oli luonut tähän hyvän pohjan. Kiertotalous vietiin entistä vahvemmin sisään myös päivitettyyn ilmastosuunnitelmaan ja osana kiertotaloustiekartan jatkokehittämistä selvitettiin kiertotalouden ja luontotavoitteiden yhteyksiä ja keinoja vahvistaa niitä.

Liikenne/jakamistalous

- Kirjastokortilla sähköauto lainaksi
 - [Lue lisää Turun kaupunkikirjaston lainattavasta sähköautosta \(turku.fi\).](#)

Turku 3/4

Energia

- Lämpöpumppulaitos vähentää ostetun kaukolämmön tarvetta Orionilla
 - Orionin tavoitteena on saavuttaa hiilineutraalius vuoteen 2030 mennessä, jota Turun tehtaalla toteutetut energiatehokkuus ratkaisut tukevat. Turun uusi aluelämpölaite korvaa peräti kaksi kolmasosaa ostetusta kaukolämmöstä. [Lue lisää Orionin lämpöpumppulaitoksesta \(turku.fi\)](#).
- Varastoiva aurinkosähköjärjestelmä sähköautojen lataukseen asuintalossa
 - VASO (Varsinais-Suomen asumisoikeus Oy) User Chi -hanke, yhteistyössä Turku Energian kanssa. Varastoiva aurinkosähköjärjestelmä, johon liitetään sähköautojen latausjärjestelmä. Järjestelmä on käytössä, kun uudiskohde valmistuu arviolta huhtikuussa 2023. [Lue lisää Turun User Chi –hankkeesta \(turku.fi\)](#).
- Ylijäämälämpöä kaukoverkkoon HögforsGST:n järjestelmällä (Tyyssija)
 - HögforsGST Oy:n suunnittelema ja valmistama kokonaisjärjestelmä hoitaa Turun Ylioppilaskylään rakennetun uuden opiskelija-asuntola Tyyssijan lämmityksen sekä jäähdytyksen. Tuotettu kaukolämpö- ja kylmä vähentävät tarvetta käyttää fossiilisilla polttoaineilla tuotettua energiaa. [Lue lisää Tyyssijan ylijäämälämmön jakamisesta kaukolämpöverkkoon \(turku.fi\)](#)

Turku 4/4

Energia

- Oilonin Lämpöpumppu lisää opiskelija-asumisen energiatehokkuutta (Tyyssija)
 - Oilon on kehittänyt ja toimittanut RESPONSE-hankkeeseen lämpöpumpun, joka toimii Turun ylioppilaskylässä Tyyssijassa.
 - Yhdistetty kaukolämmön ja -kylmän tuotanto tehokkaalla lämpöpumpulla lisää kaukolämmön ja -kylmän tuotannon energiatehokkuutta. Tuotettu kaukolämpö korvaa fossiilisilla polttoaineilla tuotettua lämpöä.
 - Lue lisää Tyyssijan lämpöpumpun energiansäästövaikutuksista (turku.fi)

Vetytalous/koulutus

- Vedyntuotanto ja vetytalouden arvoketjut –koulutusta Turun ammattikorkeakoulussa (turkuamk.fi)

Tulossa: Laivaliikenne

- Yritysesimerkki: Meyer Turku kehittää hiilineutraalin risteilijän konseptin vuoteen 2025 (insinööri-lehti.fi).

Tulossa: Energia/vety

- Savukaasupesuri Artukaisten höyryntuotantolaitokseen, käyttöön kesällä 2023?
 - Lue lisää Atukaisten savukaasupesurista (ymparistonyt.fi)

Uusikaupunki 1/2

Energia

- KPA (kiinteän polttoaineen kattila)-laitokseen savukaasupesurit, tehosisäys 20%
 - Ukissa sijaitsevaan KPA-laitoksen yhteyteen rakennettiin v. 2022 savukaasupesuri. CO₂-päästöt väheni, korvataan fossiilisia polttoaineita ja pölypäästöt väheni. Fossiilisten polttoaineiden määrä vähenee merkittävästi, samoin kallis puubiomassa kun tehot parani.
- Paikallista energiaa tuottava CHP-laitos, case Biolinja
 - CHP-laite on loistava lisä biokaasulaitoksen kylkeen, sillä se takaa luotettavan lämmön ja sähkön tuotannon myös katkosten aikaan. Biolinjalla käynnistyi laitoshanke 2022 ja laite tuli säännölliseen käyttöön 2023 helmikuussa.

Liikkuminen

- Ukikytyti
 - Kutsupohjaisen joukkoliikenteen palvelukokeilu vuosina 2021-2022. Ukikytydin reitit muodostettiin automaattisesti asiakkaiden tilausten pohjalta. Samaan suuntaan kulkevia matkustajia yhdistettiin samoille reiteille.

Uusikaupunki 2/2

Ruoka

- Koulujen ruokahävikki hyötykäyttöön
 - Uudessakaupungissa alkoi syyskuussa 2022 koulujen ylijäämäruoan jakaminen. Toteutus vapaaehtoisvoimin, ja toimintaa koordinoi Suomen Punaisen Ristin (SPR) Uudenkaupungin osasto yhteistyössä A-Killan, Uudenkaupungin seurakunnan ja ViaDia-yhdistyksen kanssa

Toimintamalli

- Co2 vapaat toimintaympäristöt kartoitushankeessa saatiin aikaan isompi Ekotekoagenttitoimintahanke UKiin ja Laitilaan. Tässä on tarkoitus jaetulla resurssilla lähteä laatimaan yhteisessä ilmastoryhmässä ilmasto-ohjelmia molempiin kaupunkeihin.
- EKOTEKOlehti eli ns. HINKUliite
 - Ukissa ilmestyi aikoinaan HINKU-lehti 2 kert vuodessa. Tämä herätettiin uudelleen eloon uudistettuna eli luotiin konsepti jossa yritysponsori maksoi toteutuksen, jutut tuli yhteistyössä paikallisten sanomalehtitalojen, hankkeiden ja yritysten kanssa. Visuaalinen ilme tuli ilmastohankkeen toimesta. Jakelu oli suurjakeluna kotitalouksiin Uki+Laitila
- Tiekarttatyöpajat Uki (ja Laitila)
 - Koottiin jo tehdyt HINKU-teot osallistavissa työpajoissa. Näistä toteutettiin tiekartat joita on jalkautettu roll-up:na nähtäväksi. Nämä ovat pohjana jatkotyöskentelyyn tulevaisuus tiekarttoihin v. 2030 asti

LIFE15 IPE FI 004

LIFE17 IPC/FI/000002
LIFE-IP CANEMURE